

СИСТЕМА ТРАНСПОРТУ В ТУРИЗМІ. КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ЇХ ПРОБЛЕМАТИКА

TRANSPORT SYSTEM IN TOURISM. KEY ELEMENTS AND THEIR ISSUES

У статті проведено аналіз транспортної системи туризму та її ключових елементів, які створюють можливість реалізувати весь процес перевезення пасажирів та туристів. Приведено розподіл використання певних видів транспортування у світі у цілому та обґрунтовано причини даного співвідношення. На базі порівняння виявлено основні переваги та недоліки видів транспортування, а саме автомобільного, водного, залізничного, повітряного. Зроблено аналіз кожного з елементів транспортної системи та їхнього впливу на комплексний розвиток системи транспортного обслуговування туристів у подальшому. Виявлено, що основними елементами, які виконують головні керівні та регулюючі функції, є ефективне управління та персонал. Виявлено головні негативні чинники розвитку транспортної системи, які чинять свій вплив на суспільство, екологію та економіку. Надано перелік рекомендацій щодо напрямів розвитку транспортної системи в майбутньому. **Ключові слова:** транспортна система, види транспорту, елементи транспорту, туризм, галузь туризму, пасажир.

В статті проведено аналіз транспортної системи туризму та її ключових

елементів, которые дают возможность реализовывать весь процесс перевозки пассажиров и туристов. Приведено распределение использования определенных видов транспортировки в мире в целом и обоснованы причины данного соотношения. На базе сравнения выявлены основные преимущества и недостатки видов транспортировки, а именно автомобильного, водного, воздушного, железнодорожного. Выполнен анализ каждого из элементов транспортной системы и их влияния на комплексное развитие системы транспортного обслуживания туристов в дальнейшем. Виявлено, что основными элементами, которые выполняют главные руководящие и регулирующие функции, являются эффективное управление и персонал. Виявлены главные негативные факторы развития транспортной системы, которые оказывают свое влияние на общество, экологию и экономику. Дан перечень рекомендаций относительно направлений развития транспортной системы в будущем.

Ключевые слова: транспортная система, виды транспорта, элементы транспорта, туризм, отрасль туризма, пассажиры.

УДК 338.486

<https://doi.org/10.32843/infrastruct43-3>

Коржилов Л.І.

к.е.н.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Korzhyliv Leonid

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

This research analyzes the tourism transport system and its key elements that make it possible to implement the entire process of transporting passengers and tourists and provide the particular range of services. The research relevance is explained by the increasing demand of tourism popularity, that mostly can be satisfied by optimal transport system. As the modern tourism has possibilities that include the different option for tourist to travel, it is really important to get closer to the transportation. That's why the range of transportation modes is of a high importance, as the time and service and definitely price factors, matter a lot today. Especially we compare air, auto, rail, water types of transportation. The distribution of the use of certain types of transportation in the world as a whole, and the reasons for this ratio were justified. Based on the comparison, the main advantages and disadvantages of the types of transportation were identified and summarized. Mentioned comparison concludes that each type of transportation is an integral part of global tourism system, and there is no use to separate only one of them. The right thing is to develop them in complex, maintaining optimal ration between all of them. An analysis is made of each of the elements of the transport system and their impact on the integrated development of the tourist transport service system in the future. The role of an effective management and staff has been pronounced to be the most important as all other elements should be professionally ruled buy personnel. Moreover, importance of this factor contains in constant need of raising skillful specialists, that are supposed to be able not only ruling the basic process, but to react emergently in any critical case. The main negative factors in the development of the transport system have been identified. The most important factors have an impact on society, the environment and the economy. Especially the problems of safe and security (especially transport accidents and terrorist acts), environment and global recession. A list of recommendations is given regarding the future development of the transport system.

Key words: transport system, types of transportation, transport elements, tourism, tourism industry, passengers.

Постановка проблеми. Основною якісною характеристикою транспорту є доступність, яка має бути забезпечена по всьому ланцюжку туристичних послуг, зв'язки між туристичними об'єктами, послугами і розвагами повинні бути добре вивірені та злагоджені. Елементами ланцюжка туристичних послуг є система управління у сфері туризму; інформація для туристів і реклама, міське середовище та загальна інфраструктура; транспорт і транспортні термінали; засоби тимчасового проживання, харчування; культурні об'єкти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку транспортної системи та її ефективного використання була покладена в основу досліджень таких учених, як: В.Г. Герасименко, А.В. Замкова, В.Ф. Кифяк, С.С. Кравцов, Д.В. Ломотько, О.О. Любіцева, С.О. Погасій [1; 6; 8]. У публікаціях даних фахівців

розглянуто транспортну функцію як основну в питанні формування туристичної пропозиції, як чинник ціноутворення і сервісу. Однак подальшого дослідження потребує питання аналізу структурних елементів самої транспортної системи в контексті туристичної системи у цілому, як на мікрорівні, так і на мезо- та макрорівні.

Постановка завдання. Метою дослідження є змістовний аналіз основних елементів транспортної системи в рамках туристичної галузі, їхні проблеми та перспективи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи туристичну систему та її елементи, які включають у себе засоби харчування та тимчасового розміщення, туристичних операторів та їхніх агентів, об'єкти відпочинку та розваг, фінансові установи, неможливо не відзначити транспорт як найважливіший елемент.

Він пов'язує взаємодію туриста-споживача із приведеними вище елементами. Таким чином, розвиток засобів транспортування, поліпшення стандартів якості обслуговування та швидкість перевезень сприятимуть збільшенню пасажирських потоків. Аналіз структурних елементів транспорту, їхні особливості та проблематика в туризмі стане метою даного дослідження.

Статистичні дані Всесвітньої туристичної організації, які зображено на рис. 1, висвітлюють значну перевагу використання авіатранспорту, а саме 57% від усіх засобів пересування. Це не є несподіваним результатом, адже в процесі технічної трансформації, глобалізаційних процесів, авіасполучення є найбільш швидким видом транспортування пасажирів.

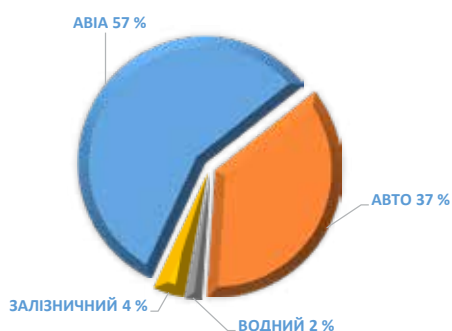

Рис. 1. Розподіл видів транспорту за користуванням у світі

Джерело: складено за [6]

Розглянемо головні переваги та недоліки кожного з видів транспорту, які наведено в табл. 1.

Із даних таблиці видно, що кожен вид транспортування має свої сильні та слабкі сторони, тому зрозумілим стає те, що турист як споживач у процесі своєї подорожі використовує як мінімум два види транспортування. Це говорить про те, що сьогодні види транспортування пасажирів не вступають у прямий відкритий конфлікт інтересів, а, навпаки, доповнюють друг друга, даючи можливість туристу вибирати

види засобів транспортування та комбінувати їх використання.

Проаналізувавши основні переваги та недоліки видів транспортування туристів, доцільним буде розглянути складові елементи транспортної системи взагалі. Елементи транспортної системи туризму включають у себе:

- маршрут (шлях);
- транспорт;
- термінали;
- зв'язок і система контролю;
- ефективне управління та персонал.

Маршрут. Є невід'ємним складником та «відправним пунктом» усієї транспортної системи. За для проходження маршруту людині необхідно скористуватися як і транспортною, так і звичайною інфраструктурою. Наземна інфраструктура будується та розвивається за рахунок антропогенних чинників. Водночас повітряний та водний транспорт більш залежить від кліматичних умов.

Транспорт. У сучасних умовах транспортна система будь-якої розвинутої країни складається з промислового, магістрального та міського транспорту. В останній час в найбільш розвинутих країнах світу набуває розвитку аерокосмічний транспорт, який планується застосовувати для здійснення подорожей туристів до космічного простору навколо планети Земля. Безперечно, галузь туризму більш цікавить магістральний та міський транспорт. До магістрального транспорту відносяться автомобільний, авіаційний, залізничний, морський, річковий, трубопровідний, електронний види транспорту. Електронний транспорт включає лінії електропередач, інші споруди й облаштування, необхідне для постачання електроенергії та лінії зв'язку, що використовуються для обміну інформацією, у тому числі в мережі Інтернет. Можна вважати, що електронний транспорт має опосередкований зв'язок із пересуванням туристів, оскільки забезпечує передачу інформації, необхідної для організації і здійснення подорожей. Міський транспорт забезпечує перевезення пасажирів у межах міст, має досить розгалужену структуру, яка включає багато різноманітних видів

Таблиця 1

Порівняльна таблиця переваг та недоліків видів транспортування туристів

Вид транспорту	Переваги	Недоліки
Водний	– Можливість міжконтинентальних перевезень – Низька вартість перевезень	– Низька швидкість перевезень – Залежність від погодних умов
Залізничний [4]	– Велика пропускна здатність – Відносно низька вартість – Незалежність від погодних умов	– Великі витрати на підтримку інфраструктури – Як правило, державна монополія
Повітряний	– Максимально швидке подолання маршруту – Значна безпека	– Велика собівартість перевезення – Дорогі тарифи на послуги перевезення – Обмежена географічна доступність
Автомобільний	– Велика доступність – Гнучкість маршруту – Великий вибір перевізників	– Екологічне навантаження – Висока собівартість перевезення

міського транспорту і використовується однаково успішно як місцевим населенням, так і туристами.

Термінали (хаби). Тут ми маємо на увазі комплекс інфраструктурних вузлів, які є своєрідними великими «станціями». До їхнього складу входять аеропорти, морські порти, залізничні, морські, автовокзали та ін. Термінали постають своєрідними точками «обміну» пасажирів за зміни виду транспорту. Транспортні термінали реалізують функцію «конвергенції», яка передбачає опрацювання різних видів транспортування пасажирів із метою подальшого відвідування пункту призначення. Окрім того, транспортні термінали реалізують певну низку функцій, серед яких:

- обробка пасажирських вантажів (складування, транспортування, оренда місць та ін.);
- обслуговування автомобільного транспорту (оренда, стоянка, ремонт та ін.);
- обслуговування мережі транспорту (початково-кінцеві операції, зона митного контролю та ін.).

Зв'язок і система контролю. Такий елемент, як зв'язок і система контролю, передбачає постійну підтримку за переміщенням між терміналами. Сьогодні у світі використовуються різні геолокаційні технології, які передбачають безперервний зв'язок із водієм або командою. Також на великій кількості водного транспорту (стосується круїзних лайнерів) започатковано автоматичну комп'ютерну навігацію, яка контролюється капітаном. Це полегшує роботу команди, проте вимагає не меншої уваги, адже комп'ютерні засоби можуть виходити зі строю і управління транспортним засобом буде залежати від команди. Зв'язок і контроль забезпечують постійне інформування керуючої сторони для прогнозування швидкості та термінів проходження певного маршруту, допомагають спланувати логістичний ланцюг (планування закупок продуктів, медикаментів, матеріалів у наступному терміналі). Усе це допомагає оптимізувати маршрути, економити паливо, збільшити пасажиропотік.

Ефективне управління та персонал. Даний елемент координує усі приведені вище елементи, підтримує життєдіяльність транспортного циклу, забезпечує робочими місцями громадян, реалізує нові інфраструктурні проєкти. Основним завданням є оптимізація та прогнозування транспортних потоків для уникнення можливих проблем із перевантаженням або з недостатнім обсягом транспорту та пасажирів між терміналами.

Управлінські стратегії в питанні розвитку транспортної інфраструктури мають різні підходи. Деякі вчені-спеціалісти пропонують інтенсивні фінансові вливання у транспортні інфраструктурні проєкти, щоб, таким чином, створити бездоганні умови для підвищення використання та обсягів туристів. Інші стверджують, що необхідно вирішувати питання транспортної інфраструктури

поступово, спираючись на соціальні, кліматичні, природні та сезонні чинники, адже за інтенсивного вкладання коштів результат не завжди буде таким інтенсивним [9].

Як і будь-яке явище, транспортна система, її ріст, функціонування та розвиток мають свої негативні особливості. По-перше, це проблема заторів на дорогах. По-друге, це екологічна небезпека, яка здатна змінювати локальні кліматичні умови, передбачити які дуже складно.

Проблема безпеки є дуже актуальною. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, кожен рік понад 1,25 млн людей гинуть тільки у дорожньо-транспортних пригодах. Важливо зауважити, що транспортна інфраструктура залежить від економічного положення країни, регіону, міста. Сучасний ритм життя вимагає нові запровадження у питанні безпеки пасажирів під час подорожі.

Необхідні напрями подальшого розвитку можуть бути такими:

1) Екологічність перевезень. Транспортування туристів повинно стати екологічним та більш дешевим.

2) Система безпеки. Комп'ютерні та геоінформаційні технології управління та контролю транспортних засобів повинні відповідати транспортній інфраструктурі, в рамках якої відбувається процес транспортного забезпечення.

3) Оптимізація маршрутів. Кожен регіональний або місцевий рівень транспортної системи є невід'ємною ланкою у великому глобальному ланцюгу перевезень. Важливими є підтримка та максимальна відповідність усіх рівнів перевезень. Це дасть змогу поліпшити сервіс, час транспортування та знизити вартість.

4) Міжнародна кооперація щодо міждержавних та міжрегіональних проєктів, спільні підходи до підготовки фахівців міжнародного стандарту.

Висновки з проведеного дослідження. Питання підходів до розвитку транспортної системи як окремого регіону, країни або груп країн набуває подальшої актуальності. Це спричинено фактором туризму, який уже давно став не недосяжною мрією мільйонів, а доступною потребою, яку велика кількість населення бажає реалізувати. І транспортна система постає основним складником ціноутворення усієї подорожі. У результаті дослідження було визначено популярність використання видів транспортування туристів, пояснено причину даного співвідношення. Також ми визначили перелік переваг та недоліків кожного виду транспортування, розкрили структуру системи транспорту в туризмі, аналізуючи кожен з її структурних елементів. Це дало змогу виявити основні тенденції розвитку транспортних послуг у світі. Проаналізовано негативний вплив розвитку транспорту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Герасименко В.Г., Замкова А.В. Організація транспортних подорожей і перевезень туристів : навчальний посібник. Харків : Бурун Книга, 2011. 112 с.
2. Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 р. № 324/95-ВР / Верховна Рада України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (дата звернення: 21.03.2020).
3. Про транспорт : Закон України від 10 листопада 1994 р. № 322/94-ВР / Верховна Рада України. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр> (дата звернення: 21.03.2020).
4. Литвин О.В., Кирилук І.М. Транспортні засоби в системі туристичної індустрії. *Економічні горизонти*. Умань, 2017. 57 с.
5. Ломот`ко Д.В., Ковальов А.О., Ковальова О.В. Аналіз та удосконалення існуючих підходів до раціонального розподілу транспортних ресурсів. *Збірник наукових праць Українського державного університету залізничного транспорту*. 2015. № 156. 47 с.
6. Отчеты Всемирной туристской организации UNWTO. URL : https://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2019.pdf (дата звернення 20.03.2020).
7. Погасій С.О., Шабала І.А. Про роль транспорту у розвитку туризму в Україні. *Інтернаука*. 2018. № 2(2). 39 с.
8. Сугоняко Д.О. Регіональна соціально-економічна система «туризм-транспорт». *Економіка: проблеми теорії та практики*. Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. 1205 с.
9. Sorupia E. Rethinking the role of transportation in tourism. *Proceedings of the Eastern Asia Society for Transportation Studies*. 2005. Vol. 5. P. 1767–1777. DOI :10.5539/ass.v11n2p89.

REFERENCES:

1. Herasymenko V. H., Zamkova A.V. (2011) Orhanizatsiia transportnykh podorozhei i perevezen turystiv: [Organization of transport travel and transportation of tourists] (Tutorial). Kharkiv: Burun Knyha. (in Ukrainian)
2. Pro turyzm: Zakon Ukrainy vid 15 veresnia 1995 r. № 324/95-VR/ Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (accessed 21 March 2020).
3. Pro transport: Zakon Ukrainy vid 10 lystopada 1994 r. № 322/94-VR/ Verkhovna Rada Ukrainy URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр> (accessed 21 March 2020).
4. Lytvyn O. V., Kyryliuk I.M. (2017) Transportni zasoby v systemi turystychnoi industrii: [Vehicles in a tourism industry system] (Journal) "Ekonomichni horyzonty". Uman. (in Ukrainian)
5. Lomot`ko D.V., Kovalyov A.O., Kovalyova O.V. (2015) Analiz ta udoskonalennya isnuuyuchikh pidhodiv do ratsional`nogo rozpodilu transportnykh resursyv. [Analysis and improvement of existing approaches for the rational distribution of transport resources] (Digest of scientific papers of Ukrainian State University of railway transport) – № 156. Pp 42-47.
6. Otchyioty Vsemirnoy turistskoyi organizatsyi. Tourism Highlights. URL: https://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2019.pdf (accessed 20 March 2020).
7. Pohasyi S.O., Shabala I.A. (2018) Pro rol` transport u rozvytku turyzmu v Ukrayini (About the role of transport in the development of tourism in Ukraine) (Journal) "Internauka".Kyiv, № 2(2). pp. 39-44.
8. Sugonyako D.O. (2010) Regional`na sotsial`no-ekonomichna systema "tyrizm-transport" (Regional social-economic system "tourism-transport") *Ekonomika: problem teoryi ta praktyky*: (Digest of scientific papers). Dnipropetrovs`k: DNU. pp.1205-1211.
9. Sorupia, Eden. (2005) Rethinking the role of transportation in tourism. *Proceedings of the Eastern Asia Society for Transportation Studies*, Vol. 5, pp. 1767–1777.